

УДК 769.011

О. М. Костенко

**АНАЛІЗ ЛОГІЧНОГО ЗМІСТУ ПОНЯТЬ
«ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА» І
«ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА»**

Підготовка конкурентоспроможного фахівця на ринку праці – головне завдання вищих навчальних закладів різного рівня і профілю. Складні соціальні-економічні умови, що склалися в Україні та за її межами, збільшення середнього віку населення, накладають підвищені вимоги до якості підготовки спеціалістів саме в період навчання у вищі. У цьому аспекті професійно-прикладна фізична підготовка (ППФП) і професійно-прикладна фізична культура (ППФК) відіграють роль важливого фактору професійного становлення майбутнього фахівця. Тому питання пов'язані з ППФП, утому числі і аналізом логічного змісту цих понять є досить актуальними і потребують детального дослідження.

Стаття виконана в руслі досліджуваної в Інституті фізичного виховання і спорту ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» теми «Теорія і методика профільного навчання за спортивним напрямком у старшій школі в умовах безперервної освіти» (державний реєстраційний номер 0108U002431).

Розгляду деяких питань даної проблеми присвячені праці В. Беліновича [1], Р. Рогової [2], В. Полянського [3], Ю. Сазонова [4], С. Коровіна [5], В. Волкова [6] та ін. Не зважаючи на досить широкий спектр праць, присвячених ППФП і ППФК, необхідно більш детально проаналізувати їх зміст.

Мета даної статті полягає у аналізі змісту понять «ППФП» і «ППФК», а також визначенню їх особливостей.

Процес нашого дослідження доречним вважає спочатку проаналізувати зміст поняття «ППФП». Перед тим, як безпосередньо перейти до цього зазначимо, що поняття «ППФП» у достатній мірі уже визначені.

Як зазначає Л. Матвєєв, спеціаліст з теорії фізичної культури, ППФП – «це планомірно організований процес спеціально спрямованого використання фізичної культури для формування рухових умінь і навичок, які сприяють опануванню професії і для розвитку професійно важливих здібностей» [10, с. 67]. На нашу думку, уточнення мети використання фізичної культури (формування рухових умінь і навичок, розвиток професійно важливих здібностей), робить дане поняття досить широким, за рахунок присутності не одного напрямку цього процесу.

На відміну від Л. Матвєєва [10, с. 67] В. Волков [6] ППФП розглядає напрямом спрямованим на розвиток тих здібностей і якостей студента, котрі йому необхідні у майбутній професійній діяльності.

Тобто суттєвою відмінністю від поняття згаданого вище, виступає відсутність завдання по формуванню рухових умінь і навичок разом із розвитком якостей.

Спеціалізованим видом фізичного виховання, який проходить у відповідності з вимогами і особливостями професії, за даними Ж. Холодова і В. Кузнєцова і є ППФП [9, с. 301]. Продовжуючи думку авторів зазначимо те, що основне призначення цього виду фізичного виховання є цілеспрямований розвиток і підтримка на оптимальному рівні психічних і фізичних якостей. Ми вважаємо це визначення більш конкретизованим, на рахунок якостей, так як вони діляться на фізичні і психічні, а у попередніх визначеннях дана конкретизація не спостерігається.

Фахівець з ППФП учнівської молоді Л. Пилипей [7; 8, с. 11], стосовно ППФП говорить, що це спеціально організований процес вибірково спрямованого використання засобів фізичної культури і спорту для підготовки людини до конкретної професійної діяльності. На думку автора дане визначення є більш чітким. Із цього поняття важливо сказати, що у самому визначенні не спостерігаються присутність завдань, а лише вказується кінцева мета, яка полягає у підготовці до конкретної професії.

Зовсім інше визначення ППФП пропонує Р. Рогова [2, с. 26]. На її думку ППФП – це «процесуальна форма» ППФК, де вирішуються завдання по освоєнню рухових умінь і навичок, розвитку фізичних якостей необхідних в професійній діяльності. Виходячи із того, що дане визначення передбачає більш широкий спектр завдань, то можна вважати його більш глобальним.

Як вважає В. Хомич, ППФП є «особливим видом діяльності, для якої формування професійно важливих властивостей і якостей особистості та оволодіння знаннями і навичками є не лише результатом, але й метою» [20, с. 107]. На нашу думку, у цьому розумінні мета і результат виступають єдиним цілим.

Спеціаліст з ППФП військових ліцеїстів Г. Хмельницька, дане визначення розглядає одним із напрямків фізичного виховання, який повинен формувати певні прикладні знання, фізичні, психічні й спеціальні якості, вміння й навички, які мають суттєве значення для конкретної професійної діяльності [21, с. 31]. Із вище сказаного випливає висновок, що специфіку прикладних знань, умінь і навичок, фізичних, психічних і спеціальних якостей обумовлює (визначає) специфіка професійної діяльності.

І. Писанець і Т. Жосан [22, с. 48], на рахунок досліджуваного визначення говорить, що воно також виступає напрямком фізичного виховання, але суттєвою відмінністю є те, що воно сприяє зміцненню здоров'я і активному формуванню професійно-значущих функцій студентів вищого педагогічного закладу педагогічного профілю. На нашу думку ключова позиція, у цьому понятті, належить саме укріпленню

здоров'я, а формування професійно-значущих функцій є уже наступним завданням. Якщо розглядати зміцнення здоров'я і формування професійно-значущих функцій завданнями ППФП то, розділення їх в плані черговості вирішення буде формальним.

Для того, щоб більш детально проаналізувати визначення «ППФП» вважаємо доречним розкрити поняття «фізична підготовка» (ФП) в зв'язку із тим, що воно спостерігається у структурі ППФП.

Досліджуючи і аналізуючи сутність терміну «ФП» було встановлено, що ряд спеціалістів (Т. Ротерс, И Еркомашвілі, В. Чехихіна) [13, с. 14; 14, с. 17; 15; 16] вважають термін «ФП», по суті, тотожним з терміном «фізичне виховання», а вживання першого вбачають в тому випадку, коли необхідно підкреслити прикладну спрямованість фізичного виховання до трудової чи іншої діяльності, яка потребує фізичної підготовленості. На нашу думку, у цьому розумінні, фізична підготовка відображає прикладний аспект фізичного виховання, як одного з його важливих складових.

Спеціаліст зі спортивного тренування В. Платонов [17; 18, с. 194] має іншу точку зору стосовно ФП. Спираючись на дані цього фахівця ФП – це «одна із важливіших складових спортивного тренування, спрямована на розвиток фізичних якостей – швидкісних здібностей, сили, витривалості, гнучкості, координаційних здібностей». Отже дане формулювання передбачає зосередження уваги лише на підготовці спортсменів в процесі спортивного тренування.

На думку А. Василькова, ФП – це «педагогічний процес розвитку рухових навичок, умінь, фізичних якостей» [19, с. 9]. На відміну від В. Платонова тут не вказано спрямування «педагогічного процесу».

Усі розглянуті вище поняття «ППФП» вказують на актуальність і важливість проблеми ППФП для сучасного суспільства нашої держави. Усвідомлення кожним вищим навчальним закладом того, що ППФП є невід'ємною складовою фахової підготовки спеціаліста, дозволить підвищити ефективність підготовки конкурентоспроможного фахівця на ринку праці, тим паче в сучасних умовах.

Після аналізу змісту поняття «ППФП» перейдемо до розгляду поняття «ППФК».

За даними В. Полянського [3] ППФК є різновидом, як фізичної культури, так і культури праці специфічною особливістю якої є забезпечення умов функціонування рухомого компонента професійної діяльності, а також у використанні різноманітних факторів і ефектів стосовно інших елементів і компонентів на інших напрямках оптимізації праці. Це тлумачення, запропоноване російським вченим, досить складне. На нашу думку, складність цього визначення пов'язана з неабиякою роллю ППФК в умовах сьогодення.

У розумінні Ю. Сазонова, ППФК є ключовим фактором збереження суспільного здоров'я і виробничих сил. Автор ці складові називає «капіталом» [4]. На нашу думку, це трактування передбачає

прямий зв'язок здоров'я з виробничими силами. Тому потрібно усвідомити значущість ППФК не тільки на благо студентської молоді, а й суспільства в цілому.

С. Коровін [5] під ППФК розуміє «специфічну галузь фізичної культури, яка вивчає біологічні, соціальні і дидактичні аспекти сукупного впливу прикладних видів фізкультурної діяльності, що забезпечує на всіх етапах освіти формування особи професіонала, який створює, перетворює і споживає матеріальні і духовні цінності суспільства, що володіє високою професійно прикладною підготовленістю».

Більш глобально ППФК розглядає І. Биховська [11] На її думку ППФК діючий засіб соціалізації особистості студента. Ми вбачаємо можливість розгляду цього визначення як у широкому, так і вузького розумінні. Тобто, на нашу думку, якщо вважати ППФК лише засобом, то скоріше за все це вузьке розуміння приведеного визначення, а якщо вважати те, що соціалізація є досить складним процесом, то це широке розуміння.

Виходячи з теоретичного аналізу логічного змісту понять «ППФП» і «ППФК» можна сказати, що дані поняття є досить складними і не існує однозначної думки на рахунок їх сутності і змісту. У перспективі планується розглянути особливості методики ППФП майбутніх учителів початкових класів.

Список використаної літератури

- 1. Белинович В. В.** Процесс разучивания двигательных действий / В. В. Белинович. – М., 1959. – 125 с.
- 2. Рогова Р. В.** Теория и методика физической культуры и спорта : учебно-методический комплекс. Часть I (для студентов, обучающихся по специальности 050720 «Физическая культура»). – Горно-Алтайск : РИО ГАГУ, 2010. – 144 с.
- 3. Полянский В. П.** Формирование теории и совершенствование практики профессионально прикладной физической культуры как особого социокультурного образования / В. П. Полянский // Теория и практика физ. культуры. – 2008. – № 5. – С. 12–17.
- 4. Сазонов Ю. И.** Пути решения проблемы профессионально-прикладной физической подготовки студентов в техникумах, колледжах и училищах / Ю. И. Сазонов // Теория и практика физ. культуры. – 2011. – № 3. – С. 44-47.
- 5. Коровин С. С.** Функции профессионально прикладной физической культуры [Електронний ресурс] / С. С. Коровин //.– Режим доступу: <http://lib.sportedu.ru/Press/TPFK/1997N2/p44-46.htm>.
- 6. Волков Л. В.** Основы професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді / Л. В. Волков. – К. : Знання України, 2004. – 82 с.
- 7. Пилипей Л. П.** Теоретико методичні основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентів вищих навчальних закладів : автореферат дис. доктора наук з фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Л. П. Пилипей. – К., 2011. – 40 с.

8. Пилипей Л. Н. Професійно-прикладна фізична підготовка студентів [Текст]: монографія / Л. П. Пилипей. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 312 с. **9. Холодов Ж. К.** Теория и методика физического воспитания и спорта : Учеб. пособие для студ. высш. учеб.заведений. / Ж. К. Холодов, В. С. Кузнецов. – 2-е изд., испр. и доп.– М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 144 с. **10. Матвеев Л. П.** Введение в теорию физической культуры / Л. П. Матвеев. – М. : Физкультура и спорт, 1983. – 128 с. **11. Быховская И. М.** Физическая культура и телесность / И. М. Быховская. – М. : Прометей, 1992. – 234 с. **12. Антошків Ю. М.** Професійно-прикладна фізична підготовка курсантів вищих навчальних закладів МНС України / Ю. М. Антошків, А. М. Ковальчук.– Львів, 2007. – 85 с. **13. Ротерс Т. Т.** Курс лекций по теории и методике физического воспитания : Учебное пособие для студентов Института физического воспитания и спорта. – Луганск : Альма-матер, 2003. – 180 с. **14. Еркомайшвили И. В.** Основы теории физической культуры : Курс лекций / И. В. Еркомайшвили. – Екатеринбург: ГОУВПО УГТУ, 2004. – 191 с. **15. Матвеев Л. П.** Введение в теорию физической культуры / Л. П. Матвеев.– М.: Физкультура и спорт, 1983. – 128 с. **16. Чешихина В. В.** Физическая культура и здоровый образ жизни студенческой молодежи / В. В. Чешихина, В. Н. Кулаков, С. И. Филимонова.– М.: «Союз», 2000. – 270 с. **17. Платонов В. Н.** Подготовка квалифицированных спортсменов / В. Н. Платонов. – М. : Физкультура и спорт, 1986. – 286 с. **18. Платонов В. Н.** Теория спорта / В. Н. Платонов.– К. : Вища шк., 1987. – 424 с. **19. Васильков А. А.** Теория и методика спорта / А. А. Васильков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. □ 381 с. **20. Хомич В. М.** Механізми управління професійно-прикладною фізичною підготовкою майбутніх фахівців / В. М. Хомич // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. – 2006. – №1. – С. 107-110. **21. Хмельницька Г.** Сучасні підходи до професійно-прикладної фізичної підготовки військових ліцеїстів / Г. Хмельницька // Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 9 (35).– С. 31-34. **22. Писанець І. В.** Особливості професійно-прикладної фізичної підготовки студентів спеціальності «комп'ютерні технології в управлінні і навчанні» вищих навчальних закладів педагогічного профілю / І. В. Писанець, Т. М. Жосан // Теорія та методика фізичного виховання. – 2009. – № 10.– С. 45-49.

Костенко О. М. Аналіз логічного змісту понять «професійно-прикладна фізична підготовка» і «професійно-прикладна фізична культура»

У статті розглядаються й аналізуються думки учених на рахунок змісту понять «професійно-прикладна фізична підготовка» і «професійно-прикладна фізична культура». Приділяється увага порівнянню визначень «професійно-прикладної фізичної підготовки» з «професійно-прикладною фізичною культурою».

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, професійно-прикладна фізична культура, фізична підготовка.

Костенко А. Н. Анализ логического содержания понятий «профессионально-прикладная физическая подготовка» и «профессионально-прикладная физическая культура»

В статье рассматриваются и анализируются мнения ученых на счет содержания понятий профессионально-прикладная физическая подготовка. Уделяется внимание сравнению профессионально-прикладной физической подготовки с профессионально-прикладной физической культурой.

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка, профессионально-прикладная физическая культура, физическая подготовка.

Kostenko O. M. Logical Content Analysis of the Notions Professionally-Applied Physical Training and Professionally-Applied Physical Culture

The article examines and analyses opinions of scientists on the account of the concept «professionally-applied physical training». It pays attention to the comparison of notions «professionally-applied physical training» and «professionally-applied physical culture». It is shown that in the result of the study of the scientific-methodical literature, devoted to the chosen problem, the studied concepts are quite complex and there is no single opinion on their nature and content. The definition of «professional-applied physical training» is observed in the concept of professionally-applied physical training. Also it is shown that in conditions of complex social and economic conditions, which are formed on the territory of Ukraine and beyond its borders, in the conditions of increase in the average age of the population, increasing requirements to the quality of training of specialists in the period of training in a higher educational institution. It is noted that all the above-discussed concepts of «professional-applied physical training» point to the fact that the problem of professionally-applied physical training is relevant and important.

Key words: professionally-applied physical training, professionally-applied physical culture, physical training.

Стаття надійшла до друку 20.02.2013 р.

Прийнята до друку 29.03.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Ротерс Т. Т.